

Diş Hekimliğinde Yeni Bir Yasal Düzenleme: Muayenehanede İkinci Diş Hekiminin Çalışabilmesi

New Legal Regulation in Dentistry: The Second Dentist in the Practice

Süleyman DİLEK^a

Özet

Bu çalışmada Türk Dişhekimleri Birliği'nin (TDB) de 2018 yılından bu yana destekleyerek takipçisi olduğu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM) 05.02.2024 tarih ve 23 sayılı Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu'nca görüşe sunulan 1 Mart 2024 tarihinde de yürürlüğe giren 7496 sayılı "Sağlıkla İlgili Bazı Kanunlarda ve 663 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile diş hekimi muayenehanesinde, bir diş hekiminin daha çalışmasına izin veren yasa değişikliği incelenmiştir. Ülkemiz diş hekimliği pratiğinde yeni bir istihdam çeşidini karşımıza çıkaran bu yasa değişikliğinin mecliste görüşülmesi, kabul edilmesine kadar geçen süreç değerlendirilmiş olup çoklu çalışabilme pratiğine sahip ve yasa ile izin verilmiş olan diğer sağlık profesyonellerinin (tabip, veteriner hekim, eczacı gibi) muayenehanelerde, eczanelerde ve sağlık kabinlerinde gerçekleştirilen istihdamlarla karşılaştırılmıştır. Bu yeni çalışma çeşidi ile diş hekimlerinin muayenehanede, hastaları ve meslektaşları ile yaşayabileceği öngörülen olumlu ve olumsuz durumlar, diş hekimliği meslek etiği kuralları, meslektaş ilişkileri ve sorumlulukları üzerinden irdelenmiştir. Her ne kadar hastane, merkez ve poliklinik çatısı altında diş hekimleri birbiriyle ast-üst, işveren-işçi olmuş olsalar dahi muayenehane pratiğinde bu ilk kez olacaktır ve önemlidir. Önemi diş hekimlerinin bugüne kadar süregelen muayenehane pratiğinin özelliğinden almaktadır. Ülkemizde muayenehane sahipliği ile diş hekimliği yapmak genellikle hekimlerin tıbbi karar verme ve uygulama özerkliği ihtiyacının ön planda yer alması sonucu oluştuğu düşünülebilir. İkinci diş hekimi olarak çalışacak-çalıştırılacak olan hekimin özerkliği ise değişen yasa ile muayenehane sahibi hekim ile aynı mekanı paylaşacak olmaları sebebiyle meslektaş ilişkileri bağlamında düşünülesi önemli bir durum haline gelmiştir. Sonuç olarak diş hekimliği muayenehanesinde bir diş hekiminin daha çalışmasına-çalıştırulmasına izin veren bu yasa maddesini geliştirecek ve olası sorunları önleyecek birtakım mevzuat düzenlemelerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dişhekimliği; muayenehane; meslek etiği; yasa incelemesi.

Abstract

In this study, the amendment to the law allowing one more dentist to work in the dentist's practice with the "Law on Amendments to Certain Health-Related Laws and Decree Law No. 663" numbered 7496, which was submitted to the Grand National Assembly of Turkey (TBMM) for opinion by the Health, Family, Labour and Social Affairs Commission dated 05.02.2024 and numbered 23 and entered into force on 1 March 2024, which the Turkish Dental Association (TDB) has been supporting and following since 2018, is examined. The process until this amendment, which introduces a new type of employment in the practice of dentistry in our country, was discussed and accepted by the parliament was evaluated and compared with the employment of other health professionals (such as physicians, veterinarians, pharmacists, etc.) who have multiple working practices and are permitted by law to work in their offices, pharmacies and health cabins. Thus, with this new type of work, it is aimed to examine the positive and negative situations that may occur between dentists in the practice, their patients and colleagues through the rules of professional ethics of dentistry, collegial relations and responsibilities. Although under the roof of hospitals, centres and polyclinics, dentists have been subordinate-superior, employer-employee with each other, this will be the first time in the practice of dentistry and it is important. It derives its importance from the peculiarity of the practice of dentists that has been going on until today. In our country, the practice of dentistry with practice ownership can be considered as a result of the need for autonomy in medical decision-making and practice. The autonomy of the physician who will work as a second dentist has become an important situation to be considered in the context of collegial relations since they will share the same space with the dentist who owns the practice with the amended law. As a result, there is a need for some legislative arrangements that will improve this article of law that allows another dentist to work in the dental practice and prevent possible problems.

Keywords: Dentistry; practice; professional ethics; law review.

^a Diş Hekimi, Tıp Tarihi ve Etik Bilim Uzmanı, Adana, Türkiye. ✉suleymandilek@gmail.com ORCID: 0000-0002-7561-0693

Gönderim Tarihi: 14 Mayıs 2024. Kabul Tarihi: 29 Haziran 2024

GİRİŞ

Ülkemizde diş hekimlerinin serbest meslek icrasına dair yasal düzenlemeler; 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun, 3224 sayılı TDB Kanunu, Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik ile TDB ve Dişhekimleri Odalarının Disiplin Yönetmeliği ile kurala bağlanmıştır (1-4).

Resmi Gazetede 1 Mart 2024 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren “Sağlıkla İlgili Bazı Kanunlarda ve 663 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un” öncesinde muayenehanede sadece ruhsat sahibi bir diş hekimi çalışabilmekteydi. Yasa değişikliği sonrasında Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik'te yapılan değişiklikle ruhsat sahibi diş hekimleri muayenehanelerinde bir başka diş hekimini daha çalıştırabilecektir (3,5). Bu çalışmanın konusu olan yasanın maddesi “MADDE 1- 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun 43 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tabibi veya dişçinin” ibaresi “tabibinin” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir. ‘Mesleğini serbest olarak icra eden diş tabipleri, ağız ve diş sağlığı muayenehanelerinde diş tabibi istihdam edebilir. İstihdam edilebilecek diş tabibi sayısı birden fazla olamaz.’ şeklinde değiştirilmiş ve Sağlık Bakanlığının yayımladığı Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmeliği “MADDE 18- 8) Gerekli görülmesi halinde, çalışma belgesi düzenlenmek kaydıyla muayenehanede (Mülga ibare: RG-5/3/2024-32480) sağlık meslek mensubu çalıştırılabilir.” ifadesiyle de yürürlüğe girmiştir (3,5).

Diş hekimlerinin yasa teklifi öncesinde özel muayenehane pratiğine benzer ve yürürlükte olan çoklu meslek icrası sadece müşterek muayenehane olup Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik'te tanımlanmıştır (3). Müşterek muayenehane ve tek hekim muayenehanesi pratikleri arasında birtakım önemli farklar bulunmaktadır. Bunlardan biri diş hekimlerinin ayrı muayene odalarının olma zorunluluğu bir diğeri ise diş hekimlerine ayrı ruhsat düzenlenmesidir. Yani her iki hekim bir müştemilatta çalışmakla birlikte iki ayrı muayenehane gibi tıbbi ve idari sorumluluklara tabiidir. Muayenehane ise sadece bir hekim için hazırlanmış olan şartları ve sorumlulukları taşımaktadır. Ruhsatı, vergi levhası, personel çalışma belgesi ve tüm sözleşme metinleri tek bir hekime yani ruhsat sahibine ait özel bir işletme türü olup tüm sorumlulukta o hekime aittir (3).

Diş hekiminin muayenehane dışında çoklu çalışmalarında ise (poliklinik, merkez, hastane) yer alan önemli fark, tüm tıbbi ve idari süreçlerden sorumlu bir mesul müdür bulunmasıdır. Böyle çalışma ortamlarında hekimin alacağı tıbbi kararların veya sorumluluğun paylaşılması olasıdır. Hasta yararı ile kurum çıkarları çatışması yaşanan durumlar için hekim kendi başına karar vermelidir ancak bu gibi çalışma şekillerinde kimi zaman diğer hekimlerin müdahalesi gerçekleşebilir. Oysaki muayenehane koşullarında çalışan diş hekimleri uygulamalarından bizzat kendileri sorumludurlar. Muayenehane pratiği yalnızca hekim ve hasta arasında kendine has birtakım dinamiklerle icra edilen özellikli bir sağlık hizmet sunumudur. Teşhis, bilgilendirme, tedavi ve uygulama ile karar verme süreçlerinde şartlar hasta yararı gözetilecek şekilde hekim hasta arasında başka hiçbir unsur olmaksızın o vakaya özgü bir şekildedir. Hekim çalışma ortamında oluşabilecek çıkar çatışmalarından etkilenmeyerek, hasta yararını önceleyen bir karar vermelidir. Bu sebeple bir ruhsat sahipliğinde ikinci diş hekimi olarak çalışan hekimin karşılaşacağı sorunların bazılarında karar verme özgünlüğünün çalışma koşulları ile ilişkili olarak zayıflayacağı veya diğer hekim tarafından müdahaleye açık olduğu unutulmamalıdır.

Ülkemizde diğer sağlık profesyonelleri üzerinden konunun incelenmesi bu yasa değişikliğinin değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda tabiplerin tek ruhsat altında çoklu çalışmalarına dair yasal hakları bulunmamaktadır (6). Ebe, hemşire ve sağlık memurlarının ise eşit ve ortak sorumlulukla çoklu çalışabilmelerine olanak sağlanmıştır (7). Veteriner hekimlerin bir ruhsat altında üç kişinin çalışmasını mümkün kılan detaylıca hazırlanmış mevzuatları bulunmaktadır (8). Türk Veteriner Hekimleri Birliği internet sitesinde “Hayvan Hastanelerinde, Veteriner Muayenehane ve Polikliniklerinde

Çalışan (Sorumlu Yönetici) Veteriner Hekimlerin Hizmet Sözleşmesi” gibi başlıklara sahip 29 adet farklı sözleşme türü yayımlanmaktadır (9,10). Eczacılar ise ruhsatlı bir eczanede çoklu çalışma, yasal zemin üzerinde “İkinci” ve “Yardımcı Eczacı” şeklinde tanımlamalar eşliğinde detaylıca hazırlanmış ve belli kurallara bağlanmıştır (11). Eczacılar ilgili mevzuatlar sadece onların istihdam şeklini ve şartlarını açıklamakla kalmamış ayrıca veteriner hekimlerde olduğu gibi ücretlendirme, istihdam edilecek olanların koşulları ile sorumluluklar da açıklanmıştır.

Yasal zeminlerinden anlaşılacağı üzere bu istihdam şekilleri aynı ruhsat altında meslektaşların bir arada çalışabilmesine olanak sağlarken, deneyim kazanma, iş yoğunluğu ve sorumlulukların tanımlanması gibi birtakım zaruretlerin ortaya çıkması ile düzenlemiş olup bunların karşılanmasının amaçlandığı görülmektedir. Diş hekimlerine düzenlenen yasa ise bir cümle üzerinden hazırlanmış olup muayenehanede başka diş hekimin istihdam edilebileceği şeklindedir. Dolayısıyla bu yasa ile ortaya çıkması muhtemel hekimin özerkliği, meslektaş ilişkileri gibi birçok durum değerlendirilmeli ve yasal zemin hızlıca geliştirilmelidir.

YASANIN HAZIRLANMA SÜRECİ

Bu çalışmada yasa değişikliğinin TBMM’nde hazırlanma süreci ve vekillerin görüşleri ile TDB’nin bu yasaya nasıl bir tutum sergilediği üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Bu sebeple yasanın komisyona teklifi, oluşturulan rapor ve mecliste yapılan görüşmeler ile TDB’nin duyuruları internet siteleri üzerinden temin edilmiş ve irdelenmiştir.

Yasa 05.02.2024 tarih ve 23 sayılı Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyon raporu ile meclise sunulmuştur. Bu raporun hazırlanmasında ilk imza sahibi üç milletvekili de tıp doktorudur. Meclise sunulan yasa maddesinin özelinde teklif gerekçesinde diş hekimliği hizmetlerindeki kayıt dışılık, yeni mezunların istihdamı ile intibakları, mesleki deneyim ve bilgisinin arttırılmasının amaçlandığına vurgu yapılmaktadır (12). Bu açıklama özelinde diş hekimlerinin eğitim durumu ve mezuniyet sonrası istihdam şekillerinde karşılaşılan sorunlara değinilmiş bu yasal düzenleme ile bunların ortadan kaldırılacağı öne sürülmüştür. Oysa ülkemizde son dönemde fakülte kontenjan sayılarının artışı ve dolayısıyla yeni mezun diş hekimisi sayısının da artmasıyla onların intibak, deneyim ve bilgi arttırılması ihtiyacının olup olmadığı, beraberinde çözümün bu şekilde karşılanacağı konusu oldukça şüphelidir.

Yasanın teklif gerekçesi ile komisyon görüşmelerinde diş hekimisi istihdamı dikkat çekmektedir. Bu gerekçe hangi diş hekimisi bağlamında istihdamı ön plana çıkarmaktadır? Eğer istihdam edilecek olan diş hekiminin yararı gözetilmiş ise özlük haklarına dair durumun hem kanun maddesinde hem de yönetmelikte daha net olarak ortaya konması gerektiği düşünülebilir. Kaldı ki istihdam edilecek olan diş hekiminin ücret meselesinde konunun komisyonca detay görülmesi ve müdahil olunmasının doğru olmayacağı belirtilmektedir (12-13). Bu sebeple de ikinci diş hekimisi olarak çalışacak olanlara ne kadar ücret verileceği, işveren ve iş alan diş hekimisi arasında bir belirsizliğe dönüşebilecektir.

Yasa teklifine bazı milletvekilleri muayenehane ve tek hekim çalışması unsurları ile ikinci diş hekimisi olarak çalışacakların özlük haklarına dair düşünce, görüş ve önerilerini sunmuşlardır (13). Ayrıca diş hekimliği pratiğinin geliştirilmesine değinilmiş olup muayenehanelerde ikinci bir diş hekiminin çalışabiliyor olması uygulama bağlamında aslında hekimlik pratiğinin gelişmesinden çok genişlemesi olarak değerlendirilebilir. Öte yandan çok sayıda diş hekimisi istihdamı doğrudan hekimlik uygulamalarının gelişmesi yerine toplumun ihtiyaç duyan kesimi için onlara daha ulaşılabilir olması anlamına gelebilecektir.

Yukarıda izahatlarının yapıldığı üzere komisyonca gerekçelendirilen ve meclise sunulan yasa değişikliğinin, diş hekimlerini ilgilendiren ilk maddesine; milletvekilleri değerlendirmelerinde kısmi itirazda bulunmuş ve diş hekimleri ile toplum ağız ve diş sağlığının başka sorunlarına değinmiş olsalar dahi teklife olumlu bakmışlar ve yasalaştırmışlardır.

Ülkemiz diş hekimliğinin temsili olan meslek örgütü TDB ise internet sitesinden yapılan duyurularda, yasa değişikliğinin muayenehanede bir başka diş hekiminin daha çalışabilmesine 2018'den bu yana taleplerinin olduğu, muayenehanede dişhekimini istihdam edilebilmesine olanak sağlayan yasanın hazırlık sürecinde TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu'nda TDB'yi temsilen Merkez Yönetim Kurulu üyelerinden katılım ile içinde bulunduğu belirtilmektedir (14). Bu yasa değişikliği ile ülkemiz dişhekimliği eğitiminde insan gücü planlaması yapılmadan açılan fakülteler ve belirlenen kontenjanlarla ihtiyacın çok üstünde dişhekimini yetiştirilmesinin yarattığı açık ve gizli işsizlik sorununun çok daha kapsamlı ve radikal değişiklikleri gerektirdiği öte yandan muayenehanede dişhekimini istihdamıyla daha etkin faaliyet göstereceği ve dişhekimlerinin çalışma alanlarına bir sağlık kuruluşu daha eklenmiş olacağı da ifade edilmiştir (15). TDB ayrıca yasa değişikliğiyle ilgili üyelerine sadece bir diş hekimini çalıştırılabileceği, oda kayıt belgesi zorunluluğu gibi bilgilendirme de yayımlamıştır (16-20).

Duyurularından anlaşıldığı üzere TDB muayenehanede ağız ve diş sağlığı sunumunu oldukça önemsemektedir. Bu yasa ile TDB, uzun bir süredir muayenehane pratiğiyle hizmet vermekte olan diş hekimlerine ve henüz mesleğe adım atmışlara yeni bir istihdam türü oluşacağını böylece muayenehanelerin etkinliğinin artacağını belirtmektedir. Bu duyurularda dikkat çeken bir husus “muayenehanelerde diş hekimini çalıştırılabileceği” dir. Dikkat çekici husus mesleki eşitlik ilkesinin, bir diş hekiminin diğerini çalıştırabilmesi-istihdam edebilmesi gibi bir söylemin ön planı çıkartılarak bozulma olasılığını dile getirmesidir.

Yasanın oluşum süreçlerinde, ikinci diş hekiminin değil muayenehanenin ruhsat sahibi diş hekimini merkeze alan ve sadece ikinci diş hekimin çalıştırılmasına izin verilmesi üzerinden değerlendirilen bir tutum olduğu gözlenmektedir. Bu tutumun ortaya çıkaracağı istenmeyen ve olumsuz sonuçları bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi şüphesiz iki hekim arasındaki meslektaş ilişkisidir. Bu ilişkinin nasıl olması gerektiğine dair Hipokrat andı ve Diş Hekimliği Mezuniyet Andı gibi referans metinler incelendiğinde eşitlik ve kardeşlik ilişkisine atıfta buldukları görülebilir (21-23). Ülkemizde hekimlik özelinde meslektaş arası ilişkiyi düzenleyen bir diğer önemli metin Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi' dir ve bu metinde de meslektaşların birbirleriyle olan ilişkisinin önemine, karşılıklı yardıma ve saygıya atıfta bulunduğu görülmektedir (24). Meslektaşlar arası ilişkinin nasıl olması gerektiğine dair ülkemiz diş hekimliği camiasında “TDB Dişhekimliği Meslek Etiği Kuralları” metni ise mesleki ilişki sınırlarını iyimser ve eşit bir yaklaşımla çizmiştir (25). Meslektaşlar arası ilişkiyi anlatan tüm bu metinlerde kardeşlik, eşitlik ve karşılıklı iyi niyet dikkat çekmektedir. Yürürlüğe giren yasa değişikliğinin ise hem teklif gerekçesinde “mesleğini serbest olarak icra eden diş tabiplerinin ağız ve diş sağlığı muayenehanelerinde diş tabibi olarak çalıştırılabilmesi...” hem de yasalaşan maddesinde “ (Ek ikinci fıkra:21/2/2024-7496/1 md.) Mesleğini serbest olarak icra eden diş tabipleri, ağız ve diş sağlığı muayenehanelerinde diş tabibi istihdam edebilir.” meslektaş arası ilişki değişip eşitlik durumundan sapma göstererek daha çok istihdam eden ve edilene dönüşmektedir (5,12,13).

TDB her yıl istihdam edilecek olan sözleşmeli diş hekimlerine dair ücretlendirme miktarını yayımlamaktadır (26). Bu yasa ile oluşan çalışma şekline, meslektaş ilişkisine, ikinci diş hekimlerinin özlük haklarına dair ise “Muayenehanelerde Dişhekimini Yanında Çalışacak Dişhekimini için Örnek Sözleşme” yayımlamıştır (27). Bu sözleşmede muayenehanenin sahibi “Ruhsat Sahibi Dişhekimini”, ikinci diş hekimini ise “Çalışan Dişhekimini” olarak anılmıştır.

Ayrıca ücret, prim, yol ve yemek kısımları boş bırakılmış olmakla birlikte “Tarafların Hak ve Yükümlülükleri” başlığı altında, çalışan diş hekiminin, başvuran hastaların ağız ve diş sağlığı sorunlarının saptanması, tedavi edilmesi ve koruyucu dişhekimliği kapsamında yapılması gereken tıbbi hizmetleri dikkat ve özen yükümlülüğü, meslek etiği ile güncel tıbbi kurallara uygun şekilde ve tam bir mesleki bağımsızlık içinde yerine getirmesi gerektiği, hastanın tedavisinin olağandışı uzaması, tedavi şartlarının değişmesi ve diğer nedenlerle ortaya çıkabilecek maddi ve tıbbi anlaşmazlıkları derhal ruhsat sahibi diş hekimine bildirmekle, mesleki etik kuralların yanı sıra sır saklama ve kişisel verilerin korunması ile ilgili kural ve yasalara uymakla yükümlü olduğuna dair hususlar yer almaktadır (27).

TDB'nin “Örnek Sözleşme” olarak yayımladığı sözleşme genel itibariyle İş Kanunu'ndaki herhangi bir iş alanında karşılıklı tarafların uymakla yükümlü olduğu hususların sıralandığı tarzda bir sözleşme olup mesleki hususlara çok az nitelikte yer verilmiştir. Bu sözleşme mesleki etik değerler bağlamında eşit diş hekimlerinin meslektaş ilişkisinden çok, işveren ve iş alan iki tarafın anlaşmaya varmasına rehberlik edecek niteliktedir. Mesleki pratikte ortaya çıkabilecek tıbbi hatalı uygulama ve kusurlu davranış gibi önemli bazı konularda ise meslek etik kurallarını işaret etmiş ancak detaylı bir rehberlik sunulmamıştır.

Bu bölümde izahatı yapıldığı üzere değişikliğe sunulan yasa ile bir muayenehanede bir başka diş hekimin çalışmasına yasal imkan sağlanmış ancak oluşan yeni çalışma durumunun mesleki etik çerçevesinde olası sonuçları ise TBMM ve TDB tarafından irdelenmemiştir.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Bu yasa değişikliği ile uygulamada karşılaşılabilecek önemli bir konu hekimin tıbbi süreçlerdeki özerkliği olgusudur. Ülkemizde her ne kadar hastane, merkez ve poliklinik çatısı altında olup diş hekimlerinin birbiriyle ilişkileri bağlamında ast-üst, işveren-işçi pozisyonları olmuş olsa dahi yasal anlamda diş hekimliği muayenehanesi pratiğinde bu ilk kez olacaktır ve önemlidir. Önemi ise diş hekimlerinin bugüne kadar süregelen muayenehane pratiğinden almaktadır. Ülkemizde muayenehane sahipliği daha çok hekimin tıbbi karar verme ve uygulama özerkliği ihtiyacı ile doğan bir sonuç olmuştur. Hekimin kendi değerlerinden yola çıkarak hastası ve uygulayacağı tedavi şekillerine dair karar verme süreçlerinin bağımsız olması gerekmektedir (28). Bunu ihtiyaç görmüş ve kendi muayenehanesinde çalışmakta olan diş hekiminin “bir başka diş hekimini ücret karşılığında çalıştırdığında” onun bu özerkliğine bizatihi kendisinin müdahale edip etmeyeceği ise düşünülesi bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Muayenehanede ruhsat sahibi diş hekimini tercih etmiş ancak çeşitli sebeplerle ikinci diş hekimince tedavi edilmekte olan hasta ile ilgili mesleki bir sorunla karşılaşıldığında karar verme süreci etkilenebilecektir. Çünkü bu karar alınırken hastanın ilişkide olduğu bir başka diş hekimi de oradadır. Üstelik bu diş hekimi diğer hekimin maaşını vermekte ve geçimini sağlamaktadır. Bir süre zarfında muhtemel kendi hastasının tedavilerinin de bir kısmını ikinci olarak çalışan diğer hekime devredecek veya uygulama tedavileri de paylaşabilecektir. Bu şekilde yapılan çalışmalarda hastanın tıbbi sorumluluğu, aydınlatılması ve onamı ile mahremiyeti, kişisel sağlık verileri gibi durumları ile hekimlerin tıbbi uygulama hatası ve malpraktis konularında hangi hekimin nasıl sorumluluk alması gerektiği sorunu ise karşımıza gelecektir.

Mesleki ilişki özelinde ise dişhekimi, başka bir meslektaşının hatalı mesleki uygulamalar sürdürdüğüne ya da etik açıdan yanlış davrandığına tanık olması halinde öncelikle onu uyarmalı, eğer sonuç alamaz ise durumu ilgili dişhekimleri odasına yazılı olarak bildirmelidir (25). Bu ifade TDB Dişhekimliği Meslek Etiği Kuralları içerisinde meslektaş ilişkilerinde değinilmiş olan önemli bir konudur. Diş hekimi çalıştığı muayenehanede bildirim gereken benzer bir durumun ifşası ile karşı karşıya kaldığı durumlarda nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda muhtemelen bir çelişki yaşayacaktır. Hayatını geçindirmek için çalıştığı yerde işverenin ifşası kolayca değerlendirebileceği bir durum olmayacaktır.

Öte yandan ilgili yasa değişikliğinin istihdam konusunda azımsanamayacak derecede olumlu etkilerinin olacağı unutulmamalıdır. TDB'nin 2022 yılı Kasım ayında yayımlanmış olduğu “Dişhekimliğinde İnsan Gücü Planlaması” raporunda 2003 yılında ülkemizde bulunan diş hekimliği fakülteleri öğrenci kontenjanının 2022 yılında on kat arttığı ve 2028 yılında aktif çalışan diş hekimi sayısının ise 100 bin olacağı varsayılmakta olup diş hekimliğini ciddi bir istihdam sorunu beklediği ifade edilmektedir (29). Türkiye’de günümüz itibarıyla kaç diş hekimi muayenehanesi olduğuna dair veriye bu çalışmada ulaşılamamıştır. Ancak TDB'nin 2017 yılında internet sitesi üzerinden yayımladığı “Dişhekimliği Günü ve Toplum Ağız Diş Sağlığı Haftası” başlıklı kutlama mesajında “...Türk Dişhekimleri Birliği'nin (TDB) verilerine göre ülkemizde Temmuz 2016 itibarı ile 10.775 özel dişhekimliği muayenehanesi bulunmaktadır.” açıklamasıyla muayenehanede ikinci bir diş hekiminin daha çalışmasının istihdama katkısı olacağı anlaşılmaktadır (30).

Çalışmakta olan diş hekimi muayenehanelerinin hali hazırda ağız ve diş sağlığı hizmeti sunuyor olmaları, yardımcı personel ve donanım ihtiyaçları olmaması, özellikle buraları tercih eden hastaların olması, günümüzde diş hekimliği uygulamalarının çok çeşitli ve hassas çalışma gerektirmesi ve uzun süreler alması, hastaların estetik beklentilerinin yükselmesi gibi nedenler bir hekiminin daha çalışmasına dair bir başka olumlu sonucu şeklinde düşünülebilir.

Ayrıca yasa maddesiyle uzun süredir mesleğini layığıyla icra etmiş ve yaş almalarından dolayı çok hasta bakamayan ancak tecrübeli hekimlerin çalışma yükünü hafifletebileceği de göz ardı edilmemelidir. Bunun yanında birtakım rahatsızlıklara yakalanan, engellilik yaşayan veya mesleki yükünü azaltmak isteyen hekimler için olumlu sonuç olarak değerlendirilebilir.

Muayenehanelerde ikinci diş hekimi olarak çalışacak olan hekimlerin yeni mezun olmaları durumunda tecrübeli ve muayenehane yönetimi ile pratiğini uzun süredir icra eden bir başka diş hekimi ile çalışması onlar açısından önemli bir kazanım da olabilecektir. Bu durumda sadece mesleki beceri değil beraberinde aktif uygulama alanında diş hekimliğindeki mesleki profesyonelliğin de gelişeceği düşünülebilir.

Sonuç olarak; bu yasa değişikliği komisyon çalışmaları, milletvekilleri görüşleri ve TDB nezdinde itiraz görmemiş, uygun görülmüş ve yasalaşmıştır. Bununla birlikte muayenehane şartlarında birlikte çalışacak olan diş hekimleri arasında meslektaş ilişkilerini ve sunulacak olan sağlık hizmetinde sorumluluk konularını kritik bir aşamaya getireceği düşünülmektedir. Bu yasa değişikliği ile bir diş hekimi muayenehanesinde bir başka diş hekiminin de çalışmasının-çalıştırılmasının önü açılmış ancak icra edildiği andan itibaren mesleki birçok konuda yasal bazı düzenlemelerin hazırlanması gerektiği de göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKLAR

1. TBMM. Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun. 1928.
Erişim:(<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1219.pdf>). Erişim Tarihi:19.03.2024.
2. TBMM. Türk Diş Hekimleri Birliği Kanunu. 1985.
Erişim:(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3224&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>).Erişim Tarihi:19.03.2024.
3. Sağlık Bakanlığı. Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik. 2022.
Erişim:(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=39749&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>).
Erişim Tarihi:19.03.2024.
4. Türk Dişhekimleri Birliği. Türk Dişhekimleri Birliği ve Dişhekimleri Odalarının Disiplin Yönetmeliği. 1991. Erişim:
(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8106&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>). Erişim Tarihi:19.03.2024.
5. TBMM. Sağlıkla İlgili Bazı Kanunlarda ve 663 Sayılı Kanun Hükmünde Kararıyla Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.
Erişim: (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/03/20240301-1.htm>). Erişim Tarihi:19.03.2024.
6. Sağlık Bakanlığı. Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik. 2008.
Erişim:(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=11969&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>).Erişim Tarihi:20.03.2024.

7. Sağlık Bakanlığı. Sağlık Kabinleri Hakkında 2023/07 Sayılı Genelge. 2023.
Erişim:(https://shgm.saglik.gov.tr/Eklenti/46434/0/saglik-kabinlerihakkindagenelgepdf.pdf?_tag1=D56FC99E7AF1F97C201BFFF2581894CF709B8A71). Erişim Tarihi:20.03.2024.
8. Tarım ve Orman Bakanlığı. Veteriner Hekim Muayenehane ve Poliklinik Yönetmeliği. 2011.
Erişim: (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=15393&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>).
Erişim Tarihi:20.03.2024.
9. Türk Veteriner Hekimleri Birliği. Kamu Dışında Görev Alan Veteriner Hekimlerin Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Tebliğ. 2015 Erişim: (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150713-9.htm>).
Erişim Tarihi:20.03.2024.
10. Türk Veteriner Hekimleri Birliği. Veteriner Hekimlik Sözleşmeleri. 2024.
Erişim: (<https://tvhb.org.tr/sozlesmeler-2/>). Erişim Tarihi:20.03.2024.
11. Sağlık Bakanlığı. Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik. 2014.
Erişim:(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19569&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>).
Erişim Tarihi:20.03.2024.
12. TBMM. Sağlıkla İlgili Bazı Kanunlarda ve 663 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi. Erişim:(<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y2/T2/WebOnergeMetni/a800f6e6-a902-4e8b-9701-07e4bffe0c65.pdf>). Erişim Tarihi:19.03.2024.
13. TBMM Sağlık, Aile Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu. Sağlıkla İlgili Bazı Kanunlarda ve 663 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1980) Raporu.
Erişim: (<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y2/T2/DosyaKomisyonRaporunuVerdi/9547fed9-6917-4a0d-847d-15b238b0a464.pdf>). Erişim Tarihi:19.03.2024.
14. Türk Dişhekimleri Birliği. Muayenehanede Dişhekimi İstihdam Edilebilmesine Olanak Sağlayan Düzenleme Komisyonunda Kabul Edildi. Erişim: (https://www.tdb.org.tr/icerik_goster.php?Id=4464). Erişim Tarihi:19.03.2024.
15. Türk Dişhekimleri Birliği. Muayenehanede Dişhekimi İstihdamına da İzin Veren Kanun Teklifi Meclis'e Sunuldu. 2024. Erişim: (https://www.tdb.org.tr/icerik_goster.php?Id=4461). Erişim Tarihi:19.03.2024.
16. Türk Dişhekimleri Birliği. Muayenehanede Dişhekimi İstihdamına da İzin Veren Kanun Maddesi TBMM Genel Kurulunda Kabul Edildi. Erişim: (https://www.tdb.org.tr/icerik_goster.php?Id=4469). Erişim Tarihi:19.03.2024.
17. Türk Dişhekimleri Birliği. Yine Bir Torba Yasa Kabul Edildi. Erişim: (https://www.tdb.org.tr/icerik_goster.php?Id=4472).
Erişim Tarihi:19.03.2024.
18. Türk Dişhekimleri Birliği. Torba Yasa Yürürlüğe Girdi. Erişim: (https://www.tdb.org.tr/icerik_goster.php?Id=4477).
Erişim Tarihi:19.03.2024.
19. Türk Dişhekimleri Birliği. Yönetmelik'te Değişenler Erişim: (https://www.tdb.org.tr/icerik_goster.php?Id=4479).
Erişim Tarihi:19.03.2024.
20. Türk Dişhekimleri Birliği. Yönetmelik'te Değişenler (2)*. Erişim: (https://www.tdb.org.tr/icerik_goster.php?Id=4483).
Erişim Tarihi:19.03.2024.
21. Altuner İ. Hipokrat Yemini. İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. J Soc Sci. 2015;(7):1-7.
Erişim: (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2154072>). Erişim Tarihi:20.03.2024.
22. İlgili Ö, Şahinoğlu S, Aciduman A, Tuzcu K, Şems Ş. (2016). İslam Dünyasında Hekim Andı Uygulaması ve Hipokrat Andı'nın İzleri (İslam Dünyasında Hekim Andı). Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 6(3), 137-149.
23. Uzel İ, Diş Hekimliği Andı. 2022. Erişim: (https://dentistry.cu.edu.tr/storage/ogrenci_isleri/2021-2022/YeminToreni2022.pdf). Erişim Tarihi:20.03.2024.
24. Sağlık Bakanlığı. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi. 1960.
Erişim: (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/2.3.412578.pdf>). Erişim Tarihi:20.03.2024.
25. Türk Dişhekimleri Birliği. TDB Dişhekimliği Meslek Etiği Kuralları. 2018.
Erişim: https://www.tdb.org.tr/mevzuat_goster.php?Id=210. Erişim Tarihi:20.03.2024.
26. Türk Dişhekimleri Birliği. 2024 Yılı Sözleşmeli Çalışan Dişhekimlerinin Ücretleri. 2024.
Erişim: (https://www.tdb.org.tr/sag_menu_oda_goster.php?Id=147). Erişim Tarihi:20.03.2024.
27. Türk Dişhekimleri Birliği. Muayenehaneler ve Özel Sağlık Kurum ve Kuruluşlarında Ücretli Çalışan Dişhekimleri İçin Örnek Sözleşmeler Yayınlandı. Erişim: (https://www.tdb.org.tr/icerik_goster.php?Id=4526). Erişim Tarihi:11.06.2024.
28. Oğuz NY, Tepe H, Örnek Büken N, Kırımsoy Kuçur D. Biyoetik Terimleri Sözlüğü, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu; 2005.
29. Türk Dişhekimleri Birliği. Dişhekimliğinde İnsan Gücü Planlaması Raporu. 2022.
Erişim: (https://tdb.org.tr/tdb/v2/ekler/Dishekimliginde_Insangucu_Planlamasi.pdf).Erişim Tarihi:20.03.2024.
30. Türk Dişhekimleri Birliği. Dişhekimliği Günü ve Toplum Ağız Diş Sağlığı Haftası. 2017.
Erişim: (https://www.tdb.org.tr/icerik_goster.php?Id=2819). Erişim Tarihi:20.03.2024.